ШКОЛЬНАЯ ПРАГРАМА

Хрэстаматыя па літаратурным чытанні 2 клас

Дапаможнік для вучняў устаноў агульнай сярэдняй адукацыі з рускай мовай навучання

Рэкамендавана Навукова-метадычнай установай «Нацыянальны інстытут адукацыі» Міністэрства адукацыі Рэспублікі Беларусь

Мінск
«Сэр-Віт»
2022

Колеры года. Восень

Прырода – гэта жывая мова, займальная, поўная таямніц і загадак. Прыслухоўвайся і пазнавай яе.

Ніна Галіноўская

На прагулцы

Нібы церам, жоўты скверык.
Гэй ты, церам-церамок,
Адчыні свае нам дзверы,
Адамкні хутчэй замок!
Ціха шчоўкнуў лісцік-ключык –
Пад нагамі – дыванок,
Жоўты, пышны і пявучы.
– Чый ты, церам-церамок?
– Мой. Заходзьце, – кажа восень, –
Вельмі рада я гасцям.
Вецер казкі мне прыносіць.
Раскажу іх, дзеці, вам.

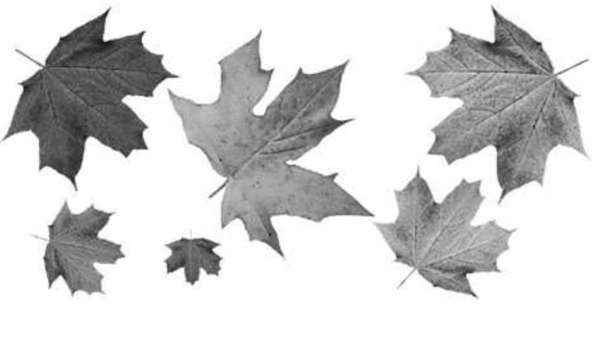

Міхась Даніленка

Восень шыла сарафан

Задумала Восень сабе абнову пашыць… І перш за ўсё выбрала залацістыя і чырванаватыя колеры: яны ёй больш да твару. Ціха хадзіла палямі, пералескамі і падбірала сабе на сарафан то трохі чырвані, то залацінак, што свяціліся ў лістоце дрэў. І асіны, і грушы аж чырванелі ў праменнях ціхага сонца, а клёны і бярозы залаціліся сваімі кронамі на ўзлессі.

«Добра было б па́церкі* падабраць», – падумала Восень і ўбачыла рабіну. Гронкі яе наліліся чырванню, цяжка звісалі долу. Чым не пацеркі?

А потым Восень яшчэ збірала дробненькія сінюткія кветачкі верасу, сціплых бяссмертнікаў. А ў сваю касу ўпляла трапяткія белыя павуцінкі…

– Цяпер, здаецца, усё, – сказала Восень і паглядзела ў круглае люстэрка – шырокае азярцо.

---

* **Па́церкі** – упрыгажэнне, якое жанчыны носяць на шыі.

Авяр'ян Дзеружынскі

Хто вас у школу сабіраў?

Настаўнік першакласнікаў
Спытаў:
– Хто ў школу вас,
Скажыце, сабіраў?
Пачуў адказы
Хутка ён тады:
– Ды мамы, таты,
Бабкі і дзяды.
– Так ды не так! –
І падказаць рашыў:
– Хто формы школьныя
Для вас пашыў?
Хто вам паперы добрай
Многа даў?
Хто напісаў вам
Шмат цікавых кніг?
У школу хто вас,
Дзеці, сабіраў,
Вы можаце
Назваць усіх?

Яніна Жабко

Залатая казка

Нам гасцінна дзверы
Восень адчыняе.
У залатую казку
Ве́тла* запрашае.

У садах наўкола
Яблыкі паспелі.
Пацеркі каліны
Зноў зачырванелі.

У вярбы над рэчкай
Залацяцца косы.
І гараць на травах
Восеньскія росы.

Шые восень казку
Срэбнай павуцінкай.
Мы ідзём у казку
Залатой сцяжынкай.

* **Ве́тла** – тое, што і ветліва.

Яніна Жабко

Восень вераснёвая

Хораша прыбралася
Восень вераснёвая.
У бярозкі-модніцы
Сукеначка новая.

Тонкія рабіначкі
Пад ветрам схіляюцца,
Ягадныя гроначкі
Сокам наліваюцца.

Макавінка клёна
Чырвона-барво́вая*...
Так вось апранаецца
Восень вераснёвая.

---

* **Барво́вая** – вельмі чырвоная.

Васіль Жуковіч

Маладая восень

Залатыя стужкі
на бярозцы мілай.
Хутка, хутка птушкі
паляцяць у вырай.
І вятры крутыя
гучна загамоняць,
воблакі густыя
неба запалоняць.
А пакуль што – про́сінь*
між аблокаў белых.
Маладая восень
толькі прыляцела.

* **Про́сінь** – сіняе адценне ў афарбоўцы чаго-небудзь.

Змест

Колеры года. Восень

Ніна Галіноўская
На прагулцы 5
Міхась Даніленка
Восень шыла сарафан. 6
Авяр’ян Дзержынскі
Хто вас у школу сабіраў? 7
Яніна Жабко
Залатая казка 8
Яніна Жабко
Восень вераснёвая 9
Васіль Жуковіч
Маладая восень 10
Клаўдзія Каліна
Верасень 11
Галіна Каржанеўская
Песенька 12
Міхась Пазнякоў
Першага верасня 13
Сяргей Панізнік
Верасень 14

Маёй Радзімы дзіўны свет

Расціслаў Бензярук
Шпак і Верабей. 17
Ніна Галіноўская
Журка-журавель 19

Авяр'ян Дзеружынскі
Васілёк 19
Авяр'ян Дзеружынскі
Прыляцеў я ў свой край 21
Васіль Жуковіч
Жураўліны вырай 22
Васіль Жуковіч
Незаменнае 23
Міхась Калачынскі
Размова з жураўлём 24
Уладзімір Ліпскі
Салдацкае пісьмо 25
Міхась Пазнякоў
Міколкавы пытанні 28
Міхась Пазнякоў
Скарб. 29
Міхась Пазнякоў
Родная мова 30

Жывая кніга беларускай прыроды

Янка Галубовіч
Галкі грэюцца. 33
Міхась Даніленка
Абляпіха 35
Уладзімір Мазго
Птушыная сталоўка 38
Алесь Марціновіч
Верабейка Чыка 39

Іван Муравейка
Для чаго снягір каляровы? 42

Колеры года. Зіма

Кастусь Жук
Беларуская зіма 45
Казімір Камейша
Першы снег 46
Юрась Свірка
З першым снегам! 47
Васіль Жуковіч
Снежная баба 48
Янка Галубовіч
Андрэйка-памочнік 51
Міхась Даніленка
Як Петрык мароз напалохаў 53
Валянцін Лукша
За што люблю я Новы год? 56
Павел Ткачоў
Пад Новы год 57
Міхась Пазнякоў
На горку! 60
Міхась Пазнякоў
Зімовыя птушкі 61
Пятро Прыходзька
Сінічка 62
Мікола Бусько
Зіма 63

Сустрэча з казкай

Пшанічны каласок (*казка*). 67
Не сілай, а розумам (*казка*) 73
Сабака і воўк (*казка*) 75

Урокі жыцця

Лідзія Арабей
Зернетка і вецер 85
Генадзь Аўласенка
Сказ пра Мураша-лайдака 90
Расціслаў Бензярук
Клекатунчык 96
Расціслаў Бензярук
Заяц, вожык і ручай 98
Расціслаў Бензярук
Чыя моркаўка? 100
Ядвіга Бяганская
Сябры 102
Ніна Галіноўская
Ветлівы свавольнік 104
Ніна Галіноўская
Няўважлівыя лісяняты 105
Ніна Галіноўская
Выратаваў 106
Васіль Жуковіч
Не ўмею, паспею... 107
Васіль Жуковіч
Хто вінаваты? 108

Рыгор Ігнаценка
Наш мосцік 109
Уладзімір Карызна
Чыстая градка 111
Марыя Лук
Выпадак з марожаным. 113
Міхась Даніленка
Заяц Доўгае Вуха 114
Міхась Даніленка
Салодкая цыбуля 116
Авяр'ян Дзеружынскі
Памочніца. 117
Клаўдзія Каліна
Хлопчык Пакідайчык 119
Іван Муравейка
Ціма 123
Іван Муравейка
Тры лыжкі 125
Міхась Пазнякоў
Хлеб 127
Сяргей Панізнік
Чарадзейныя словы 128
Нічыпар Парукаў
Не хапіла работы 130
Яраслаў Пархута
Кропелька 131
Паўлюк Прануза
На градцы 134

Васіль Ткачоў
Гузак 136

Клопат пра тых, хто навокал

Алесь Ставер
Матылёк 141
Юрась Свірка
Ласіны стажок 142
Юрась Свірка
Сняжок 143
Павел Кавалёў
Жыві сабе, зайчык! 144
Яраслаў Пархута
Снегавічок. 150
Павел Ткачоў
Шэрая курачка 152
Павел Ткачоў
Ласяня 155
Мікола Янчанка
Бярозка 158

Колеры года. Вясна

Генадзь Аўласенка
Ганарлівая кветачка. 163
Ядвіга Бяганская
Дзе начавалі рукавічкі 166
Ніна Галіноўская
Вясновая бярозка 170

Янка Галубовіч
Вожык і ручаёк 17ё
Янка Журба
Пчолка 172
Ала Кажэра
Сінютка-Анютка 173
Тадзіяна Кляшторная
Шпак. 177
Мікола Маляўка
Каб вясна хутчэй настала 177
Паўлюк Прануза
Я вясну малюю 178
Павел Саковіч
Коцікі 180

Сям'я – прытулак дабрыні

Расціслаў Бензярук
Малінавы чай 183
Вера Вярба
Матуліны рукі 186
Ніна Галіноўская
Бабуліна песня 187
Ніна Галіноўская
Камп'ютаршчык. 188
Ніна Галіноўская
Песня для мамы 189
Яніна Жабко
Самы любы мой дзянёк... 190

Васіль Жуковіч
Свая дапамога 191
Клаўдзія Каліна
Кампот 192
Уладзімір Ліпскі
Цацкі 193
Іван Муравейка
Адно яечка на дваіх 196
Алесь Пісьмянкоў
Бабчыны дранікі 199
Паўлюк Прануза
Маміны рукі 200
Пятро Сушко
Зязюля 201
Васіль Ткачоў
Незвычайны дыктант 201
Васіль Хомчанка
Апельсін 203
Васіль Хомчанка
Мама 204

Выкарыстаная літаратура 207